

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

Radosław Jeż (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa P. spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

przeciwko B. G. i R. G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 18 marca 2025 r.,

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Przemyśle z 29 kwietnia 2014 r. sygn. I Nc 417/14:

- I. oddala skargę;**
- II. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**
- III.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Przemyślu nakazem zapłaty z 29 kwietnia 2014 r. wydanym w sprawie I Nc 417/14 w postępowaniu upominawczym, na skutek pozwu wniesionego przez powoda P. sp. z o.o. w P., nakazał aby pozwani B. G. i R. G. zapłacili solidarnie powodowi kwotę 2270,60 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi: co do kwoty 2106,50 zł od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty; co do kwoty 164,10 zł od dnia 23 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty; oraz kwoty: 25 zł tytułem kosztów sądowych, 600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, w terminie dwutygodniowym od doręczenia nakazu lub wnieśli w tym terminie sprzeciw.

Zarządzeniem z 29 lipca 2014 r. stwierdzono, iż nakaz zapłaty uprawomocnił się z dniem 7 czerwca 2014 r.

Skargą nadzwyczajną z 18 października 2023 r. (data stempla pocztowego), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sąd Rejonowy w Przemyślu w dniu 29 kwietnia 2014 r., sygn. akt I Nc 417/14, w części zobowiązującej pozwanego R. G. do zapłaty solidarnie z B. G. dochodzonej pozwem kwoty oraz w zakresie nałożonego na R. G. obowiązku zwrotu kosztów postępowania. Zaskarżonemu orzeczeniu Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił:

1. naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, a to konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP, oraz chronionego w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanego R. G. z uwagi na wydanie zaskarżonego nakazu zapłaty, który w sposób nieuzasadniony nakłada na niego obowiązek solidarnej zapłaty należności czynszowych z tytułu zamieszkiwania w lokalu przy ul. [...] w P., mimo niewyjaśnienia poważnych wątpliwości co do zasadności skierowanego wobec niego roszczenia;
2. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania nakazu zapłaty, poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy przytoczone przez powoda okoliczności budziły wątpliwości co do faktycznego

zamieszkiwania przez pozwanego w lokalu przy ul. [...] w P. w okresie objętym żądaniem pozwu, przez co – w świetle prawa materialnego – okoliczności te nie były wystarczające do wydania nakazu zapłaty w tej sprawie.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Przemyślu z dnia 29 kwietnia 2014 r., sygn. akt I Nc 417/14, w stosunku do pozwanego R. G. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Przemyślu.

Pozwany R. G., zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 22 listopada 2023 r., wniósł o uwzględnienie skargi, uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w części dotyczącej R. G. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

P. sp. z o.o. w P., zastępowane przez profesjonalnego pełnomocnika, w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 27 listopada 2023 r., wniosło o oddalenie skargi i zasądzenie od strony powodowej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w tym kwoty 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Przystępując do merytorycznego badania skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy ustala, czy doszło do naruszenia którejś z przesłanek szczególnych określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN i wskazanych w skardze nadzwyczajnej, a jeśli tak, to czy w celu zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej konieczne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej. *A contrario* samo naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej nie stanowi racji wystarczającej dla usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. Konstruując art. 89 § 1 u.SN ustawodawca posłużył się zwrotem „o ile”, który uniemożliwia realizację zasadniczego celu instrumentu jakim jest skarga nadzwyczajna, bez zaistnienia

okoliczności wskazanych w przesłankach szczególnych, nawet jeśli za powyższym przemawiałyby fundamentalne racje aksjologiczne związane z istotą demokratycznego państwa prawnego.

Ponadto, stosownie do art. 115 § 2 u.SN, jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w art. 89 § 1 u.SN, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylenie orzeczenia naruszyłoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN.

Wniesienie skargi nadzwyczajnej jest dopuszczalne po wyczerpaniu dostępnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 u.SN). Ustawa przewiduje ponadto ściśle określony krąg podmiotów uprawnionych do jej wniesienia (art. 89 § 2 u.SN).

Zgodnie z art. 504 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania zaskarżonego nakazu), nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku.

Zaskarżony nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Przemyśle, wobec braku jego skutecznego zaskarżenia przez pozwanego (wniosek o przywrócenie terminu i sprzeciw od nakazu zapłaty nie zostały przez Sąd uwzględnione) uprawomocnił się, dlatego też nie przysługuje od niego żaden inny środek zaskarżenia (wyrok Sądu Najwyższego z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19). Stwierdzone to zostało zarządzeniem z 29 lipca 2014 r., w którym Sąd Rejonowy w Przemyśle wskazał, iż zaskarżony nakaz zapłaty uprawomocnił się z dniem 7 czerwca 2014 r.

Skarga nadzwyczajna w przedmiotowym postępowaniu wniesiona została przez legitymowany do tego podmiot, w terminie określonym ustawą.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich w pierwszej kolejności zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania

do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia zasad wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP wskazać należy, że odnosi się on do przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej, której zasadność Sąd Najwyższy będzie badać dopiero w przypadku stwierdzenia zasadności formułowanych względem zaskarżonego orzeczenia zarzutów szczególnych, a tym samym nie może być on skutecznie podnoszony w ramach pierwszej przesłanki szczególnej skargi nadzwyczajnej (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 24 maja 2023 r., II NSNc 127/23).

Przed wszystkim podkreślić należy, że ustawodawca wyraźnie rozdzielił przesłankę ogólną skargi nadzwyczajnej od jej przesłanek szczególnych, w tym określonej w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN. Konsekwentnie nie można przyjąć, że naruszenie zasady, o której jest mowa w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN może stanowić jednocześnie naruszenie zasady, o której mowa art. 89 § 1 *in principio* u.SN i *vice versa*. Są to dwie niezależne podstawy skargi nadzwyczajnej.

Ponadto zgodnie z art. 89 § 1 pkt 1 u.SN podstawą skargi nadzwyczajnej może być naruszenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP. Już samo brzemienne przepisu wskazuje, że chodzi o zasady, które są „określone” (wskazane) w przepisach Konstytucji RP, a nie takie, które zostały „wywiedzione” z art. 2 Konstytucji RP (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20; 31 sierpnia 2021 r., I NSNc 82/20; 8 grudnia 2022 r., I NSNc 575/21).

Zauważyć ponadto należy, że zasada demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i wywiedzione z niej zasady pochodne, zawiera się w podstawie ogólnej skargi nadzwyczajnej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN). Uznanie więc, że zasady te mogą stanowić podstawę szczególną skargi nadzwyczajnej rozszerzałaby nadmiernie zakres możliwych do sformułowania zarzutów, pozwalając oprzeć skargę nadzwyczajną na szerokim i niedookreślonym zbiorze zasad pochodnych, wywiedzionych przez Trybunał Konstytucyjny i teorię prawa konstytucyjnego z art. 2 Konstytucji RP. Taka wykładnia godziłaby w istotny komponent prawa do sądu (Konstytucji RP), jakim jest stabilność orzeczeń, zarazem przecząc wyjątkowemu charakterowi

skargi nadzwyczajnej, jako środka prawnego, mającego zastosowanie w szczególnych sytuacjach (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20; 31 sierpnia 2021 r., I NSNc 82/20; 8 grudnia 2022 r., I NSNc 575/21).

W omawianym pierwszym zarzucie Rzecznik Praw Obywatelskich podnosił także naruszenie prawa do ochrony własności i praw majątkowych wywodzonych z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia. Stosownie do ust. 2, własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

W nader lakonicznym uzasadnieniu podniesionego w skardze nadzwyczajnej zarzutu Rzecznik Praw Obywatelskich twierdzi, że działanie Sądu Rejonowego polegające na wydaniu nakazu zapłaty i zasądzeniu dochodzonych pozewem należności, mimo istnienia poważnych wątpliwości co do zasadności roszczenia względem pozwanego, musi być ocenione jako naruszające gwarantowaną w art. 64 Konstytucji RP ochronę własności i praw majątkowych pozwanego. Jak wskazał skarżący, w wyniku uprawomocnienia się nakazu zapłaty pozwany został obciążony zadłużeniem w wysokości 2270,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi, co doprowadziło do nieuzasadnionych, a przez to niesprawiedliwych skutków w sferze jego praw majątkowych. Majątek pozwanego został obciążony długiem, co do którego istniały poważne wątpliwości. Zasądzone należności – jak wskazał pozwany w liście nadesłanym do RPO – zostały od niego wyegzekwowane przez komornika sądowego, tym samym doszło do ingerencji aparatu państwowego w sferę jego praw majątkowych, której konsekwencją jest realne uszczuplenie jego majątku.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, całokształt przytoczonych okoliczności tej sprawy wskazuje, że na skutek wydania zaskarżonego nakazu zapłaty – bez rozstrzygnięcia przez sąd wszystkich wątpliwości co do zasadności dochodzonego roszczenia – doszło do naruszenia art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji.

W ocenie Sądu Najwyższego, w lakonicznym uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej skarżący nie wskazuje, które prawo chronione przez art. 64 ust. 1 i 2

Konstytucji zostało naruszone. Pomimo iż skarżący opisuje w jaki sposób doszło do naruszenia, to ostatecznie nie wskazał która zasada lub zasady, czy też prawo lub prawa zostały naruszone. Uzasadnienie skarg nadzwyczajnej w zakresie podniesionego zarzutu składa się z trzech akapitów. Pierwszy stanowi przytoczenie rozważań Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 1999 r. w sprawie K 13/98; drugi wskazanie sposobu naruszenia, bez konkretnego wskazania czy działanie sądu naruszało ust. 1 czy 2 art. 64 Konstytucji; zaś trzeci akapit stanowi podsumowanie wywodów skarżącego, ponownie bez wskazania, które prawo chronione przez art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji zostało naruszone.

W oparciu o tak skonstruowane uzasadnienie, nie sposób stwierdzić, która jego część odnosi się do naruszenia art. 64 ust. 1 Konstytucji RP, a która art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Nie jest przy tym rolą Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego w precyzyjnym formułowaniu zarzutów w świetle wskazanej podstawy.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy jako chybiony ocenił pierwszy z zarzutów podniesiony w skardze nadzwyczajnej przez skarżącego.

3. Przechodząc do zarzutu naruszenia w sposób rażący prawa procesowego, tj. art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c., Sąd Najwyższy, z uwagi na błąd w formułowaniu zarzutu przez skarżącego, ocenił go jako bezzasadny.

Zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych – przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹. Stosownie zaś do art. 398⁴ § 1 k.p.c., określającego wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej, jako szczególnego środka odwoławczego, skarga kasacyjna powinna m.in. zawierać przytoczenie podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienie. Jednocześnie, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, obowiązek ten obejmuje wskazanie przepisu, który zdaniem skarżącego został naruszony, z oznaczeniem konkretnej jednostki redakcyjnej aktu normatywnego, czyli artykułu, a także, jeśli występują, pomniejszych jednostek redakcyjnych (z wielu zob.: wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NKRS 14/22; postanowienia Sądu Najwyższego z:

29 maja 2019 r., II UK 217/18; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; 26 marca 1997 r., II CKN 63/97). Przytoczenie podstawy skargi kasacyjnej musi być precyzyjne, gdyż z uwagi na związanie sądu granicami podstaw skargi Sąd Najwyższy uwzględnia tylko te przepisy, które zostały wyraźnie wskazane w skardze kasacyjnej jako naruszone.

W związku z powyższym podkreślić należy, że na dzień wydawania zaskarżonego nakazu zapłaty art. 499 k.p.c. nie zawierał jakichkolwiek paragrafów, tylko punkty. Wskazanie nieistniejącego przepisu prawnego uniemożliwia zaś Sądowi Najwyższemu rozpoznanie zarzutu.

4. Reasumując należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie skarżący nie zdołał wykazać zasadności podniesionych w skardze nadzwyczajnej zarzutów odwołujących się do przesłanek szczególnych określonych w art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN.

Stwierdzenie, że żadna z podstaw szczególnych nie okazała się zasadna, zwalnia Sąd Najwyższy z obowiązku badania zaistnienia w niniejszej sprawie przesłanki ogólnej, o której mowa w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, tj. konieczności wzruszenia zaskarżonego nią prawomocnego orzeczenia w celu zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

5. Z powyższych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 zd. 2 u.SN, oddalił skargę nadzwyczajną.

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

[SOP]

[a.ł.]